

УДК 343.985

ТЕТЯНА АНАТОЛІВНА ПАЗИНИЧ

кандидат юридичних наук, доцент

**ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОГРАМИ ПІДГОТОВКИ
СЛІДЧИХ І ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДАХ МВС УКРАЇНИ**

Останнього часу все частіше через засоби масової інформації (випуски новин, журналістські розслідування) надходять данні про факти вчинення злочинів проти дітей. Це й діяльність в соціальних мережах групи «Синій кит», куратори якої фактично схиляють до суїциду молодь. Це й численні випадки посягань на статеву недоторканість дітей з боку осіб хворих на педофілію, та інші не менш резонансні злочини. Занепокоєння викликає і ріст зафіксованих правоохоронними органами фактів жорстокого поводження з дітьми з боку батьків, опікунів, вихователів, вчителів. При тому, що такі злочини характеризуються надзвичайно високим рівнем латентності, і більшість випадків залишається поза офіційною статистикою.

Багато вчених спрямовували свої дослідження на встановлення причин, за яких доросла людина обирає своєю жертвою найбільш незахищену і вразливу істоту – дитину. Психологи, психіатри, кримінологи давно прийшли до висновків, що психофізичні травми отриманні в дитинстві, переростають у комплекси дорослої людини і часто формують різного роду патології поведінки. В тому числі важкі патології, пов'язані із сексуальними відхиленнями, педофілією зокрема. Криміналісти дано встановили залежність між патологічною залежністю від насильства у серійних вбивць і травмами, що були ними отриманими в дитинстві.

Зараз наша держава знаходиться у стані перебудови і формуванні європейських стандартів життя. На наше переконання, одним з ключових,

найважливіших напрямків, окрім економічного зростання, виступає захист дітей від злочинних посягань на їх права, життя, здоров'я, статеву недоторканість.

Окремим пріоритетним напрямком роботи поліції повинні стати попередження, своєчасне виявлення і припинення небезпечних жорстоких дій батьків, вчителів, вихователів, а також дій осіб, які страждають на сексуальні девіації у вигляді тяги до дітей. Як забезпечити основні кроки у цьому напрямку? Хотілось би запропонувати своє бачення.

Кримінальний кодекс України містить багато норм, що охоплюють злочини, що вчиняються проти дітей з боку батьків, а також інших осіб. Іноді це окремі склади злочинів, як, наприклад: стаття 150 «Експлуатація дітей»; стаття 166 «Злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною». Але здебільшого статті, що встановлюють відповідальність за вчинення насильницьких злочинів, містять тільки частину як кваліфікуючу ознаку, що обтяжує покарання - вчинення таких дій щодо дитини (малолітньої особи). Окремої категорії - «Злочини проти дітей» немає.

Нажаль, ці злочини не вивчаються окремо майбутніми поліцейськими, як не вивчається предмет доказування у таких провадженнях і особливості самої процедури розслідування. Окремої уваги заслуговує і проблема своєчасного виявлення злочинів проти дітей. Адже, якщо батько або мати знущаються над дитиною, б'ють, принижують, застосовують жорстокі міри покарання, що мають ознаки катування, морять голодом, - вони зацікавлені скривати свої дії, а не повідомляти про них в поліцію.

Навіть якщо про факти вчинення злочинів проти дітей стає відомо, виникає цілий ряд проблем перевірки цієї інформації для встановлення ознак складу конкретного правопорушення. Наприклад, якщо помічає ганебний стан дитини вчитель, вихователь або сусід й повідомляє про злочин в поліцію, слідчий зобов'язаний залучити для проведення допиту дитини, медичного обстеження (експертизи) та інших слідчих (розшукових) дій законного представника і

захисника прав дитини – батька або матір. Така вимога закону! Але ж фактично ці особи підозрюються у вчиненні злочину, відповідно зацікавлені заважати встановленню істини при розслідуванні.

Стаття 63 Конституції надає право відмовитись давати показання відносно себе і своїх близьких. Відповідно, використовуючи можливість впливати на поведінку дитини, та свої законні права, батьки мають змогу ухилитись від відповідальності і продовжити знущатись над дитиною. Виникає замкнуте коло.

На наше переконання, необхідно виділити окрему категорію «Злочини проти дітей» та детально дослідити особливості їх розслідування, включаючи порядок дій працівників поліції (патрульних, слідчих), яким надійшла початкова інформація про жорстоке поводження з дитиною в родині. Курсанти, як майбутні поліцейські, повинні чітко знати процесуальні і тактичні особливості порядку дій в ситуації, коли виявляють такі злочини. Адже вони суттєво відрізняються від загальної процедури.

Хотілось би також запропонувати впровадження просвітницької діяльності для учнів середніх шкіл, їх батьків, вихователів, вчителів щодо наступних тематик: 1) небезпека спілкування з незнайомими особами в соціальних мережах 2) міри допустимості фізичних покарань дітей в рамках виховання; 3) способи заміни фізичних покарань дитини; 4) поняття і прояви педофілії та інших сексуальних відхилень в поведінці; 5) порядок виклику і звернення до патрульної поліції.

Запропонована консультаційна робота з дітьми, їх батьками, вчителями може здійснюватись курсантами разом із викладачами та патрульними поліцейськими, що обслуговують територію навчальних закладів. Такий підхід дозволить не тільки попереджати й своєчасно виявляти злочини проти дітей, а й дозволить виконувати профорієнтаційне завдання – привертати увагу до діяльності поліції та можливості вступу на навчання до нашого університету.